

Medborgardialog - ett sätt att påverka kollektivtrafikplaneringen?

Dialog mellan medborgare och politiker och planerare är ett verktyg för att öka människors möjlighet att påverka kollektivtrafikplaneringen. Idag används dialogen för att samla in kunskap och låta människor få uttrycka sina åsikter utan att garantera någon förändring. Dialogen kanske endast blir ett spel för gallerierna.

I studien undersöktes medborgardialogen vid planering av kollektivtrafik i Skåne. För att dialogen ska vara lyckad krävs det att alla får möjlighet att uttrycka sina åsikter. Det är även viktigt att det sker i ett tidigt skede i planeringen så att det finns utrymme för förändring. Om det inte finns utrymme för förändring kan dialogen anses vara en symbolisk akt där medborgarna inte har något inflytande på besluten fast det ser ut som det. Som det ser ut bland de i studien intervjuade tjänstemännen i Skåne har dialogen idag överlag en kunskapsbyggande funktion. En modig och engagerad tjänsteman som arbetar med kollektivtrafikplanering inkluderar medborgarna tidigt i processen, innan det finns ett färdigt förslag, och låter dem påverka planeringen, vilket framkom under intervjuerna.

Mycket teori och dokument från myndigheter, inom området medborgardialog, bygger på Shelly Arnsteins steg från 1969. Arnstein ville visa hur olika typer av deltagande ger olika mycket inflytande för medborgarna, uppdelat i icke-deltagande, symboliskt deltagande och medborgarkontroll. Dock var hennes mål att allt medborgardeltagande bör uppnå högsta steget vilket oftast inte Sveriges regioner har som mål. Istället använder sig de främst av stegen under symboliskt deltagande, vilket kan leda till som sagt att dialogen blir ett spel för gallerierna utan att medborgarna faktiskt påverkar planeringen.

Kollektivtrafik planeras av flera olika organisationer och har en komplex struktur. Det gör att det kan bli svårt för medborgarna att veta hur och var man ska framföra sina

åsikter. Det kan skapa problem eftersom en stor del av medborgarnas inflytande sker tack vare att medborgarna själva skickar in synpunkter till kollektivtrafikföretag eller till kommunerna. Det visade sig, i studien, att det finns möjlighet för kommunernas och regionens tjänstemän och politiker att ta initiativ till dialog och att medborgarnas inflytande då ofta blir större.

Dialogen är tänkt som ett komplement till den folkvalda politikern och kan vara ännu en plats där vi kan yttra våra åsikter. Det som är viktigt är att alla blir representerade under dessa möten, då det är grundstenen i vår demokrati. De intervjuade tjänstemännen upplever det svårt att få in många perspektiv. Alltså anses det finnas en fara att medborgardialogen blir odemokratisk, då endast vissa människor hörs. Det är på så sätt viktigt att ha olika typer av mötesformer så att det ska passa fler människor i samhället och därför få in fler perspektiv. Det kan då vara bra att variera bland annat vilken tid på dagen mötet sker, om det är i stor grupp eller i mindre, om det är digitalt eller inte. Att istället söka upp personer i samhället som kanske sällan deltar i samrådsmöten kan öka representativiteten i dialogen.

Det är flera olika lagar som påverkar planeringen av kollektivtrafik vilket tillsammans med den komplexa organisationen gör att medborgardialog ofta kan falla mellan stolarna. Trots detta anses inte lagstiftningen förhindra dialogen, men under intervjuerna framkom önskemål om förtydligande. Förändring bör istället ske i politikernas inställning eftersom det är de som styr det dagliga arbetet i regioner och kommuner.

*Författare: Matilda Sandqvist & Irma Sjölin
Originaltitel: Medborgardialog vid kollektivtrafikplanering.
Examensarbete vid Lunds Universitet, LTH, Institutionen
för Teknik och Samhälle.
Trafik och väg 2020. Thesis 346*